калі, калі... І гэтае «калі» прыйшло. І паяднала ў сабе дзень сённяшні з днём даўнішнім. А адбылося гэта дзякуючы дзвюм мелодыям, што як бы «наплылі» адна на другую. Запіс знакамітай «Радзіма мая дарагая...» і той, якую прынеслі і на сцэну, і ў залу майстар па рэстаўрацыі народных інструментаў У. Пузыня са сваімі паплечнікамі. І адчулі ўсе, наколькі багатыя і даўнія ў нас традыцыі, у тым ліку традыцыі культурныя.

Пра гэта, між іншым, нагадала і рэктар універсітэта Я. Грыгаровіч — мілая, сімпатычная жанчына, якая столькі самых шчырых віншаванняў прыняла і ў свой адрас, асабліва падчас урачыстага пасяджэння вучонай Рады. Што ж, Ядвіга Дамінікаўна іх заслужыла. Сваёй самаадданай, у нейкай ступені (у добрай меры!) апантанай працай. Сваёй улюбёнасцю ў беларускасць. І сваёй (думаю, тут і жанчыны пагодзяцца!) прыгажосцю. Бо гэта вельмі добра, калі суседнічаюць багацце душы і хараство прыроднае. Бо гэта проста цудоўна, калі ёсць такія людзі. Сапраўды, будуць яны — будзе жыць і Беларусь! Але пра выступленне Ядвігі Дамінікаўны... Яна якраз і нагадала, што наша нацыянальная культура зусім не з 1917 года пачалася, а мае тысячагадовыя традыцыі. І іх, гэтыя традыцыі, імкнуцца працягваць ва універсітэце. Але ва універсітэце, як падкрэсліла Я. Грыгаровіч, не вучаць, а дапамагаюць вучыцца. Тым, хто гэтага хоча, тым, чыя душа прагне ўдасканалення.

І яшчэ было нямала цёплых слоў. І з вуснаў міністра культуры і друку Рэспублікі Беларусь А. Бутэвіча, і прамоўленых Махмудам Эсэмбаевым... З'яўленне яго на сцэне для пераважнай большасці гледачоў стала прыемнай нечаканасцю. Славуты танцор не паспяшаўся заняць свайго месца ў ганаровым прэзідыуме, а знаходзіўся доўгі час у зале, і пра яго прысутнасць маглі здагадвацца толькі тыя, хто быў з ім поруч «на галёрцы».

Выступае прафесар М. ГРЫНЧЫК

І вось Эсэмбаеў лёгкім крокам, ледзь не подбегам накіраваўся на сцэну. І тэмпераментна, магчыма, часам і залішне эмацыянальна прамовіў тое, што на яго душы. Акрамя таго, Эсэмбаеў прымае і канкрэтныя захады, каб дапамагаць развіццю культуры, у тым ліку і беларускай... Дзеля гэтага ім створаны спецыяльны фонд імя М. Эсэмбаева, у які, дарэчы, увайшлі знакаміты балетмайстар В. Елізар'еў, не менш вядомы кампазітар І. Лучанок, міністр культуры і друку А. Бутэвіч і іншыя. Мэта фонду — дапамога будучым дзеячам культуры, сённяшнім студэнтам.

Прадстаўнік жа Шлёнскага універсітэта А. Янкоўскі выйшаў віншаваць прысутных у доктарскай мантыі. А вось першаму рэктару БУКа, які стаяў ля вытокаў колішняга інстытута культуры, вядомаму драматургу А. Петрашкевічу мантыю і канфедэратку надзелі тут жа, на сцэне. Алесь Лявонцьевіч атрымаў званне ганаровага прафесара універсітэта культуры. Р. Эстэс з Тэхаскага хрысціянскага універсітэта не толькі прамаўляў прачулыя словы, а і спецыяльна для Я. Грыгаровіч выканаў новую песню. Не быў абдзелены ўвагай Р. Эстэса і выкладчык універсітэта вядомы кампазітар В. Раінчык. Яму замежны госць уручыў дыплом Міжнароднай музычнай асацыяцыі ЗША.

І, канечне ж, непаўторны момант мела сама інагурацыя, што спалучыла ў сабе і элементы тэатральнасці, і самую што ні ёсць повязь з паўсядзённасцю. (Тым самым пачынаўся для першакурснікаў сапраўдны шлях у краіну ведаў.) Праўда, падрабязна, як праходзіла яна, ужо расказана ў папярэднім матэрыяле.

У час урачыстага моманту на сцэне знаходзіліся гербы старадаўніх беларускіх гарадоў: Полацка, Брэста, Нясвіжа, Мсціслава, Оршы, Турава, перад гэтым вынесеныя з залы. Як вядома, з гэтымі гарадамі звязана дзейнасць тых, хто ў розны час рупіўся аб духоўнасці, адукацыі народа, як і прападобная Ефрасіння Полацкая, чыя выява таксама прысутнічала на сцэне і чый наказ прагучаў як напамінак аб тым, што трэба клапаціцца аб духоўным здароўі нацыі, аб усебаковым культурным развіцці.

Студэнты пакляліся быць вернымі і адданымі гэтаму наказу. А тым самым яны далі згоду з'яўляцца прадаўжальнікамі і даўніх культурных традыцый свайго народа, і тых традыцый, што ўжо закладзены ва універсітэце.

Алесь МАРЦІНОВІЧ

Фота Ул. КРУКА

РЭПАЗІТОРЫЙ БГУКІ

ПЕРШЫ ВЫПУСК

1 верасня гэтага года штотыднёвік «Літаратура і мастацтва» пад рубрыкай «Кіно» змясціў артыкул Наталлі Еўдакімавай «Адсумавалі па новым змесце!..». Яго першая фраза проста-такі збянтэжыла дэзінфармацыяй ці, мякчэй кажучы, недакладнасцю фактаў. Вось яна: «Нядаўна адбылася падзея, важная для нашай культуры — першы выпуск сцэнарнага факультэта Беларускай акадэміі мастацтваў».

Па-першае, сцэнарнага факультэта няма ні ў Акадэміі мастацтваў, ні ў якой-небудзь іншай навучальнай установе, адно можна спадзявацца, што прыйдзе час, калі ён будзе створаны, хоць дарога да гэтага, па ўсім відаць, яшчэ доўгая. Па-другое, выпуск сцэнарыстаў і праўда адбыўся і стаўся — тут няма перабольшання, з гэтым, як і з іншымі фактамі артыкула, можна поўнасцю пагадзіцца — важнай падзеяй у культурным жыцці нашай рэспублікі, але да яе Беларуская акадэмія мастацтваў дачынення не мае.

Рэальная гісторыя такая.

Два гады таму знакаміты рэжысёр і сцэнарыст Віктар Тураў падабраў групу з сямі чалавек літаратурна адораных людзей, як правіла, з вышэйшай адукацыяй, улюбёных у мастацтва кіно. Пасля некалькіх месяцаў неўладкаванага становішча навучэнцаў гэты курс

узяў пад сваё крыло Беларускі універсітэт культуры, які, па выразу выкладчыка Міхася Шэлехава, стаўся для будучых студэнтаў добрай, прыветлівай хаткай.

Навучэнне вялося два гады па метадзе вышэйшых сцэнарных курсаў — гэта першы і пакуль адзіны вопыт у Беларусі.

Выніковая праца — кожны з выпускнікоў да абароны дыплома падрыхтаваў сцэнарый. Сама абарона праходзіла на кінастудыі «Беларусьфільм» — як кажуць, ва ўрачыста-дзелавой атмасферы. Старшынявау вядомы пісьменнік і дзеяч кіно Віктар Казько, які ў адрас выпускнікоў сказаў шмат добрых слоў і пажаданняў. Неаднаразова бралі слова Віктар Тураў і яго калега, куратар курса сцэнарыст і паэт Міхась Шэлехаў. У якасці рэцэнзентаў дыпломных прац-сцэнарыяў выступілі кінадраматургі, рэжысёры, рэдактары студый. Сярод іх — Ф. Конеў, Д. Зайцаў, М. Князеў, Р. Гушчына, В. Дудзін, А. Яфрэмаў, В. Ганчарова, В. Дзяругін.

А цяпер назавём выпускнікоў, іх сцэнарыі і вытрымкі з водгукаў рэцэнзентаў.

Таццяна Уладзімірава. «Шнуркі»: «Спадзяванні на тое, што Таццяна Уладзімірава можа стаць дзеючым кінадраматургам, ёсць, і сцэнарый «Шнуркі» яшчэ раз пацвярджае гэта».

Сяргей Русакевіч. «Спакуса жыццём»: «Аўтар пільны і мудры, выяўляючы ў будзённым значнае і глыбокае. Мова пераканаўчая, характары выпісаны, сітуацыя займальная і драматычная, нават пры абмежаваным дзеянні — усё гэта сведчыць пра высокі прафесіяналізм сцэнарыста».

Вольга Шчукіна. «Шэльма»: «...мы маем гатовы сцэнарый кінафільма для дзяцей і юнацтва. Фільма, па якім даўно сумуе наш малады глядач».

Аркадзь Груздоў. «Эльдарада»: «Жанр сатырычнай камедыі. У стылі ранняга А. Макаёнка, дзе ўсё народна, неўтаймоўна пырскае цераз край: фантазія аўтара, захапленне яго ўласнымі героямі, магчымасць і імкненне паіграць пяром, хлёсткімі фразамі і сцэнамі. Добрая іграа, уражлівая».

Аляксандр Богдан. «Проста Жук»: «У аўтара пільнае вока, шчырае сэрца і неблагое ўменне прымусіць чытача жыць, суперажываць разам з ім. А галоўнае — ёсць тая дабрыня, аб якой ён нам расказвае».

Абараняецца В. ШЧУКІНА

Андрэй Арцёменка. «Заснуўшы на досвітку»: «Пры ўяўнай прастаце і незадачлівасці структуры зусім відавочна прафесійнае ўменне «трымаць» увагу гледача (чытача). Сцэнарый захапляе віртуознай аркестроўкай галоўнай тэмы... і радуе адсутнасцю гатовых адказаў».

Анатоль Шмаўгонец. «Сузор'е Рака»: «Аўтар ведае, пра што піша, што хоча сказаць і як выказаць сваё патаемнае кінематаграфічнымі сродкамі».

Выпускнікі — людзі самых розных прафесій, жыццёвых і творчых інтарэсаў. І гэта выразна праглядваецца па іх сцэнарыях. Аб'ядноўвае адно — усе выпускнікі з'яўляюцца адоранымі творцамі. І члены Дзяржаўнай экзаменацыйнай камісіі за дыпломныя працы паставілі ўсім адзнаку «выдатна».

А далейшы шлях выхаванцаў такі: Андрэй Арцёменка вырашыў прадоўжыць вучобу ў Германіі (Мюнхен), Таццяна Уладзімірава — у Расіі (Масква). Астатнія пяць выпускнікоў прыняты на пасады рэдактараў кінастудыі «Беларусьфільм». Здаецца, такога дружнага папаўнення, прытым у адзін год, з аднаго курса на «Беларусьфільме» яшчэ не было.

Што ж да саміх дыпломных прац, то сцэнарый Аркадзя Груздова прыняты да пастаноўкі на «Масфільме», іншымі зацікавіліся, так бы мовіць, у нас дома. Хацелася б спадзявацца, што яны будуць увасоблены на «Беларусьфільме». Але гэта ўжо яе вялікасць удача, ды і шанц лёсу.

Загадчык кафедры тэатральнай творчасці Беларускага універсітэта культуры Анатоль Сабалеўскі, на якой навучаліся сцэнарысты і дзе вядзецца падрыхтоўка па спецыяльнасці «Літаратурная работа», у заключным слове пасля абароны дыпломных прац падкрэсліў такую акалічнасць. Раней у беларускую літаратуру ў абсалютнай большасці ішлі творцы з філалагічнай адукацыяй, складаючы нават асобныя пакаленні. У далейшым жа можа стацца і так, што ў літаратуру прыйдзе цэлая кагорта пісьменнікаў з мастацкай адукацыяй, утвараючы ў ёй своеасаблівую плынь і даючы новыя імпульсы, узбагачаючы адметнымі фарбамі. Прамоўца абгрунтоўваў свае меркаванні не толькі тым, што выпускнікі ўжо выявілі свае здольнасці як у галіне кінадраматургіі, так і ў прозе, паэзіі. Сцэнарны курс паклаў пачатак планамернай падрыхтоўкі літаратараў у Беларускім універсітэце культуры — па спецыяльнасці «Літаратурная работа». Так, з 1994 года Аляксей Дудараў вядзе курс па тэатральнай драматургіі, у 1995 — Віктар Тураў набраў новую групу па кінадраматургіі, цяпер ужо з пяцігадовым тэрмінам навучання. Мяркуецца, што ў далейшым падрыхтоўка будзе весціся таксама па тэле- і радыёдраматургіі.

РЭПАЗІТОРЫЙ БГУКИ